

Tutkimuksen tavoite

- Vapaa sivistystyö on muutosten kourissa. Nykytehtävästä käydään vilkasta keskustelua, jossa sen legitimaatio näyttää toisaalta ilmeiseltä, toisaalta kyseenalaistetulta.
- Tutkimus pyrkii tuottamaan ymmärrystä keskustelua halkovista juonteista. Pohjimmiltaan se tarkastelee kysymystä, miksi vapaa sivistystyö on olemassa. Ei tyhjentävä kehityskertomus vaan analyysiä erityyppisistä kysymykseen vastaavista esityksistä.
- Lähtökohta: merkitystenannot eivät ole sattumanvaraisia vaan syntyvät tietynlaisina esim. toimintaympäristön muotospaineiden vaikutuksesta.
- Tutkimustehtävä: miten erilaiset esitykset tuottavat vapaata sivistystyötä sekä sen legitimaatiota tietynlaiseksi. Tutkimuskysymykset: 1) millaisten merkitystenantojen kautta vapaata sivistystyötä rakennetaan aineistossa ja 2) millainen legitimaatio sille niiden valossa rakentuu.

Teoreettismetodologinen viitekehys

- Laadullinen tutkimus. Kriittinen diskurssianalyysi.

Aineisto

- Tutkimusaineistoni koostuu historiallisista, hallinnollisista sekä verkkosivuesityksistä.
- Kysymykseen, miksi vapaa sivistystyö on olemassa vastaavat: 1) alan tutkijat ja asiantuntijat, 2) hallintotaho, 3) alan toimintamuotoja edustavana tahona keskusjärjestöt.
- Legitimoituminen 1) osana kansallista heräämistä 2) ”Castrénin henki”, 3) kehittämisohjelma, 4) verkkosivuaineistossa julkisen kuvan näkökulmasta.

Keskeiset tulokset verkkoaineiston osalta

Julkinen kuva: laaja-alainen hyvinvointitehtävä

- Palvelukuvaukset saavat eniten tilaa, mutta sisällöllisesti aineistoa läpäisee hyvinvoinnin diskurssi. Hyvinvointidiskurssia kontekstoi vahvasti yleinen muutospuhe → ajankohtaisuus ja ajanmukaisuus.

Verkkoaineiston diskurssijuonteet

1 Hallinnollinen diskurssi

- 1) Lainsäädännöstä nousevat merkitystenannot
- 2) Yhteiskunnallinen muutosagentti
- 3) Lähipalvelua ja alueellista kehittämistä
- 4) Osa koulutusjärjestelmää

Legitimoituminen: yhteiskunnallinen hyvinvoinnillinen palvelutehtävä, hallinnon sanelemat tarpeet

2 Palvelu- ja markkinadiskurssi

- 1) Ammatillista perus- ja lisäkoulutusta
- 2) Asiantuntijapalveluita
- 3) Yleissivistäviä opintoja ja kulttuuripalveluita

Legitimoituminen: kysyntä ja erilaiset koulutustarpeet. Hyvinvoinnin tukeminen saa asiakas- ja opiskelijälähtöisen sekä hyöty- ja osaamispainotteisen sisällön.

3 Toimijuusdiskurssi

- 1) Humanistinen toimijuus ja sen tukeminen
- 2) Kansalaisyhteiskunta ja kansalaisvaikuttamisen tukeminen

Legitimoituminen: pystyvyyden tunteen tukeminen.

Verkkoaineiston välittämä sivistyskäsitys

Vapaan sivistystyön tuottamat tiedolliset, taidolliset ja toiminnalliset valmiudet (~ sivistys) edistävät sekä yksilön että yhteiskunnan hyvinvointia.

Tarkemmin ottaen vapaa sivistystyö edistää nykyisten suurten yhteiskunnallisten muutosten aikana henkistä, sosiaalista, kulttuurista ja ekologista, mutta myös aineellista ja taloudellista hyvinvointia.

Kuva-aiheiden, värimaailmojen, layoutien välittämät mielleyhtymät

- Virkeä ja virallinen vapaa sivistystyö, nuorekkuus

Laaja-alaisen hyvinvointitehtävän suhde perinediskurssiin

- Verkkoaineisto sisältää toimijuutta tukevia merkitystenantoja, mutta:

Perinediskurssin valossa legitimaatio problematisoituu, jos puhutaan esim. syrjäytymisen ehkäisemisestä tai tasa-arvon tukemisesta vs. yritetään tarttua ja vaikuttaa esim. syrjäytymisen tai epätasa-arvon syihin ja aiheuttajiin (→ vrt. yhteiskunnallisiin epäkohtiin tarttuneet kansanliikkeet).

- Esim. rahoitusperusteilla ja niihin sisältyvillä vaatimuksilla on suuri vaikutus nykymerkitystenantoihin ja niiden käytännöksi muotoutumiseen.
- Nopeat tulokset vs. esim. syrjäytymisen syihin tai epätasa-arvoon vaikuttaminen vaatii aikaa ja pitkäjänteisyyttä.
- Perinediskurssiin kiinnittyvät esitystavat eivät anna sovellettavaa toiminnan organisoimisen mallia nykyisen kaltaisessa toimintakontekstissa. Jää avoimeksi, miten tukea toimintaa, jotta se tuottaisi transformatiivisia vaikutuksia, vaikuttaisi esim. syrjäytymisen syihin.
- Nähdäänkö ne kuitenkin nykyiselläänkin vapaan sivistystyön tehtävänä vai ovatko ne pikemminkin esim. lisäarvo?